

УДК 633.63:632.3/4

РОЗВИТОК ХВОРОБ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ У 2015 РОЦІ ТА ПРОГНОЗ ЇХ ПОЯВИ В 2016 РОЦІ

ЗАПОЛЬСЬКА Н.М. -

кандидат

сільськогосподарських наук,

ЩЕНДРИК К.М. -

кандидат біологічних наук,

*(Інститут біоенергетичних культур
і цукрових буряків)*

Вступ. Слабкий розвиток хвороб у 2015 році при порівнянні з показниками минулих років зумовлений скороченням посівних площ під культурою цукрових буряків у тих зонах, де раніше вони вирощувались масово. Поширеність тієї чи іншої хвороби істотно корегується погодними умовами, а саме: температурою, як повітря так і ґрунту та особливо наявністю вологи у ньому. Яскравим прикладом цього є вегетаційний період минулого року, що характеризувався екстремальними умовами, які негативно позначилися не тільки на розвитку рослин цукрових буряків, а й на активізації збудників багатьох хвороб.

Коренейд сходів. Перші ознаки хвороби зафіксовано на початку травня в ряді господарств Полісся. Масовий розвиток хвороби припав на II-III декади травня, тобто у фазу розвитку I-II пари справжніх листків. Порівняно з минулим роком відмічено посилення розвитку коренеїда. Кількість уражених рослин по регіонам при цьому коливалася від 3 до 40%.

У господарствах зони Степу та Лісостепу розвиток хвороб становив 9% і 12%, відповідно. Сильніше уражувалися сходи цукрових буряків у Вінницькій (40,8%), Полтавській (23,8%), Івано-Франківській (14%) та Волинській (11%) областях.

Враховуючи погіршення фітосанітарного стану полів, значну інфікованість ґрунтів збудниками коренеїду та погодну специфіку останніх років, розвиток хвороби слід очікувати й у поточному році в усіх господарствах, де вирощуються цукрові буряки.

Посилити розвиток коренеїда можуть, перш за все, несприятливі агроекологічні умови (надмірна вологість або сухість ґрунту з утворенням поверхневої кірки), а також порушення традиційних прийомів вирощування культури і неякісна обробка насіння фунгіцидами та їх сумішами.

Несправжня борошниста роса (пероноспороз). Розвиток збудника хвороби стримували посушливі та жаркі погодні умови вегетаційного періоду, тому господарського значення хвороба не мала (3% уражених рослин). Дещо сильніше пероноспорозом уразилися посіви цукрових буряків у господарствах Чернігівської (6%), Івано-Франківської (6%), Сумської (5%) та Львівської (5%) областей.

У 2016 році розвиток неправдивої борошнистої роси слід очікувати лише за відповідних умов, сприятливих для збудника хвороби, помірної температури повітря +14...+17°C, яка супроводжується дощовою погодою.

Церкоспороз – перші ознаки цієї плямистості відмічено на столових буряках у

III д. червня в господарствах Сумської та Хмельницької областей. На фабричних посівах хвороба з'явилася у середині липня й розвивалася дещо слабкіше минулорічного - 8,3% проти 14,5%, відповідно. Найбільш інтенсивно уражувалися хворобою посіви в господарствах зони Полісся (10%) та Лісостепу (8%), а саме: Івано-Франківській (27%), Черкаській (22%), Київській (11%), Сумській (10%) областей.

У поточному році розвиток церкоспорозу, перш за все, слід очікувати за настання теплої погоди з наявністю рясних ранкових рос або невеликих теплих дощів, відсутності профілактичних обприскувань посівів фунгіцидами, порушення агротехніки вирощування культури (перш за все, недотримання сівозмін).

Борошниста роса або (ерізіфоз) зафіксована в другій половині вегетації в усіх зонах бурякосіяння на 3 відсотках рослин, інтенсивність розвитку хвороби не більше 1,6%, тому господарського значення хвороба не мала. Сильніше борошнистою росою уражувалися посіви Харківської (5%) та Чернігівської (5%) областей.

У поточному році розвиток ерізіфозу буде суттєво залежати від погодних умов та використання фунгіцидів для захисту листового апарату від хвороби.

Фомоз (зональна плямистість) – проявився на листках нижнього ярусу у другій половині вегетації та розвивався на рівні 2014 року (3% уражених рослин). Більш інтенсивно плямистістю уразилися посіви у господарствах Івано-Франківської (7%), Сумської (7%), Чернігівської (6%) та Волинської (5%) областей.

Розвиток зональної плямистості слід очікувати і в 2016 році. Інтенсивність прояву хвороби, перш за все, буде залежати від наявності елементів живлення і вологи у ґрунті, а також обробітку посівів цукрових буряків фунгіцидами.

Альтернатіоз – плямистість, яка зафіксована у першій половині вегетації в господарствах Львівської, Рівненської, Київської, Вінницької та Миколаївської областей, де уразились 2-9% рослин.

Враховуючи значний запас інфекції в ґрунтах плямистість матиме місце й у поточному році, особливо на гібридах іноземної селекції.

Рамуляріоз – відмічено у посівах цукрових буряків у господарствах Тернопільської та Рівненської областей - від 2 до 8,9% уражених рослин. Розвитку хвороби в поточному році сприятимуть температурні показники в межах +15...+17°C та вологість повітря понад 95%.

Іржа, як і в минулі роки, зустрічалась вогнищами в господарствах Черкаської області на 2% рослин.

Фузаріозною жовтяницею уразились цукрові буряки осередками у фазу III-IV пар листків, переважно у Тернопільській та Вінницькій областях.

Вірусна жовтяниця – зафіксована у дещо меншій ступені порівняно з минулим роком – на 2% рослин, переважно осередками. Практичного значення хвороба не мала.

Мозаїка – господарського значення не мала, відмічено до 1% уражених рослин в посівах Лісостепової зони.

У 2016 році розвиток вірусних хвороб матиме місце тільки за умов масового розвитку переносників вірусів – попелиць.

Хвороби голодування. Посушливі умови вегетаційного періоду спровокували прояв азотного голодування в Рівненській та Волинській областях (до 4%); фосфорне (3,6%) та борне (4%) голодування відмічене на рослинах у посівах Волинської та Тернопільської областей.

Хвороби голодування матимуть місце й у поточному році в тих господарствах, де рослини цукрових буряків недостатньо забезпечені елементами живлення.

Парша звичайна – проявилася на коренеплодах в усіх областях, де вирощувалися цукрові буряки на минулорічному рівні. Інтенсивний розвиток парші відмічено в господарствах Черкаської (11%), Хмельницької (5%), Тернопільської (5%) та Житомирської (5%) областей.

Пояскова парша – зустрічалася в Лісостепу, але, в цілому, розвиток був нижчим минулорічного – 1,4% проти 2,5%, відповідно.

Бородавчаста парша – виявлена в Київській та Івано-Франківській областях, де хвороба уразила до 2% рослин.

Фузаріозна гниль. Більш інтенсивно загнивання коренеплодів спостерігалось в господарствах Житомирської (5%), Полтавської (5%), Вінницької та Волинської (4%) областей. У середньому хворобою було уражено до 2% рослин.

Хвостова гниль. Сильніше уражувалися гібриди іноземної селекції в господарствах Черкаської (5%) та Хмельницької (9%) областей. У середньому було уражено до 2% рослин.

Некроз судинно-волокнистих пучків – проявився у незначному ступені на коренеплодах у господарствах Київської, Вінницької та Черкаської областей.

Дуплистість коренеплодів спостерігалась в усіх зонах бурякосіяння. Сильніше проявилася дуплистість в Київській (3,4%), Вінницькій (3%), Львівській (3%) та Хмельницькій (4%) областях.

Висновок. Неухильне дотримання агротехнічних прийомів, використання для сівби протруєного насіння цукрових буряків, вчасне проведення профілактичних обприскувань посівів відповідними фунгіцидами, що сприятимуть інтенсивному росту рослин гарантуватимуть надійний захист посівів цукрових буряків від ураженості хворобами, зменшать втрати врожаю та покращать його якість.

Анотація

У статті викладено стан розвитку хвороб у 2015 році та прогноз їх появи у поточному році.

Анотация

В статье изложены состояние развития болезней в 2015 году и прогноз их появления в текущем году.

Annotation

The article describes state of development of diseases in 2015 and gives prognostication of their occurrence in the current year.